WIKIPEDIA

Frans

Het **Frans** (*français*) is de meest gesproken Gallo-Romaanse taal. Het behoort tot de grotere groep van de Romaanse talen, die alle uit het Latijn zijn voortgekomen. Het Frans is inheems in West-Europa, maar wordt als officiële taal in tientallen landen wereldwijd gesproken. Ook is er een aantal creoolse talen op basis van het Frans ontstaan.

Het Frans wijkt op een aantal belangrijke punten van de meeste andere Romaanse talen af. Ten eerste kent het Frans een verregaande afslijting van morfologische uitgangen. Ten tweede heeft het een groot aantal brekingen en klankverschuivingen, die al in het Oudfrans optraden en in het Middelfrans nog verder zijn geëvolueerd. Ten derde heeft het een licht Gallisch substraat (terug te vinden in een woord als *quatre-vingts* 'tachtig', letterlijk 'vier-twintigen'; in de Keltische talen telt men in twintigtallen) en een vrij ingrijpend Frankisch, vooral Nederfrankisch, superstraat, dat zich onder meer uit in de tweeledige ontkenningen *ne ... pas*, *ne ... rien*, *ne ... personne*, *ne ... jamais* enz.

Frans (*français*)	
Gesproken in	Frankrijk België (Franse Gemeenschap) Luxemburg Monaco Zwitserland (Romandië) Canada (Quebec, New Brunswick) Verenigde Staten (Louisiana) Haïti (groot deel) Afrika (groot deel) Zuidoost-Azië (groot deel) Franse koloniën
Sprekers	77 miljoen (moedertaalsprekers) 208 miljoen (tweede taal) 285 miljoen (totaal aantal sprekers)[1]
Rang	14 (moedertaal), 5 (totaal)
Taalfamilie	Indo-Europees ▪ Italisch ▪ Romaans ▪ Italo-Westers ▪ Gallo-Iberisch ▪ Gallo-Romaans ▪ Oïl ▪ **Frans**
Dialecten	Zwitsers-Frans Québécois etc.
Creoolse talen	Haïti-Creools (Kreyòl Ayisyen) ▪ Lanc-Patuá ▪ Seychellois ▪ Louisiana-Creools (Kreyol Lwiziyen) ▪ etc.
Alfabet	Latijns
Officiële status	
Officieel in	Frankrijk

Inhoud

Plaatsbepaling en indeling

Het standaardfrans of Nieuwfrans is in feite de gecultiveerde versie van het Francilien, de streektaal van de *Île-de-France*. Dit behoort tot de *Oïl*-groep van de Gallo-Romaanse talen. Hoewel het Standaardfrans de streektalen van Frankrijk grotendeels verdrongen heeft, onderscheidt men nog altijd een aantal meer of minder verwante zustertalen van het Frans:

- **Gallo-Romaanse talen**
  - *Oïl-talen*:
    - Bourgondisch
    - Champenois
    - Franc-comtois
    - Gallo
    - Lotharings
    - Normandisch
    - Picardisch
    - Poitevin
    - Saintongeais
    - Waals
  - Francoprovençaals
  - *Occitaans*
    - Auvergnat
    - Gascons
    - Languedocien (*in enge zin*)
    - Limousijns
    - Provençaals
    - Vivaro-alpin

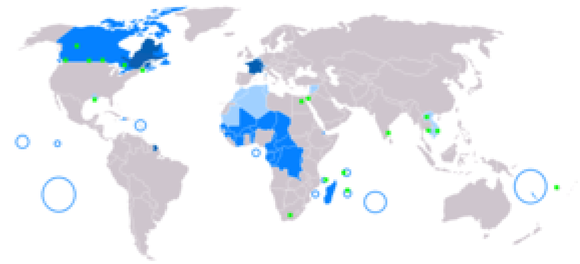
In Frankrijk worden de meeste van deze talen traditioneel beschouwd als dialecten, dat wil zeggen als minderwaardig. Het gebruik ervan is lange tijd ontmoedigd. Recenter is de houding tegenover deze talen evenwel duidelijk versoepeld.

Verbreiding

Het Frans wordt tegenwoordig door ongeveer 75 miljoen mensen gesproken als hun moedertaal.[2] Het komt daarmee op de 14e plaats in de lijst van meest gesproken talen wereldwijd.[3] Het wordt gesproken door 63 miljoen mensen in Frankrijk, 7,7 miljoen mensen in Canada (voornamelijk in Quebec), 4,2 miljoen in België (voornamelijk in Wallonië en Brussel) en 1,8 miljoen in Zwitserland. Het Cajun-Frans in Louisiana gaat snel

	België Benin Burkina Faso Burundi Canada Centraal-Afrikaanse Republiek Comoren Congo-Brazzaville Congo-Kinshasa Djibouti Equatoriaal-Guinea Gabon Guernsey Guinee Ivoorkust Haïti Jersey Kameroen Luxemburg Madagaskar Mali Mauritanië Monaco Niger Senegal Seychellen Tsjaad Togo Vanuatu Zwitserland Guadeloupe Martinique Frans-Guyana Réunion Mayotte Frans-Polynesië Wallis en Futuna Saint-Pierre en Miquelon Sint-Maarten Nieuw-Caledonië Italië (Valle d'Aosta)
Taalorganisatie	Académie française (Frankrijk) Déléguation générale à la langue française et aux langues de France (Frankrijk) Office québécois de la langue française (Quebec) Service de la langue française (België) Organisation internationale de la Francophonie (wereld)
Taalcodes	
ISO 639-1	fr
ISO 639-2	fre/fra
ISO 639-3	fra
Portaal	**Taal Frans**

achteruit; het werd in 2000 door minder dan 200.000 mensen gesproken.

Het Frans in de Wereld
Moedertaal
Bestuurlijke taal
Cultuurtaal
Minderheden

Historische achtergrond

Als taal van de bestuurlijke elite is het Frans vanaf 1066 in Engeland eeuwenlang een factor van belang geweest en heeft blijvende sporen nagelaten in het oorspronkelijk Angelsaksische Engels. Pas in 1258 werd er in Engeland voor het eerst weer een officieel document in het Engels opgesteld. Het Anglo-Normandisch was tot in de 15e eeuw in gebruik voor literaire en bestuurlijke doeleinden. Ook nu wordt het Anglo-Normandisch nog incidenteel gebruikt, de Britse koningin laat met de woorden "La Reyne remercie ses bons sujets, accepte leur benevolence, et ainsi le veult" aan het parlement weten een wet goed te hebben gekeurd.[4] In Rusland, Spanje, Duitsland en elders is het Frans in de 17e eeuw in zwang gekomen als taal van de sociale elite, maar sinds de opkomst van het nationalisme in Europa in de 19e eeuw is het door de landelijke voertalen weer verdrongen.

Huidige situatie

Het Frans wordt als erfenis van het Franse kolonialisme buiten Frankrijk nog door zeker 50 miljoen mensen als tweede taal gebruikt. Vooral in Afrika en in mindere mate in Zuidoost-Azië speelt de taal een grote rol als cultuurtaal, hetzij omdat het Frans onmisbaar is als neutrale factor, die nodig is te midden van een verscheidenheid aan rivaliserende inheemse talen, hetzij dat de inheemse talen nog geen schriftelijke erfenis hadden en daarom te zwak stonden om de rol van het Frans als volwaardig medium voor cultuur en bestuur te kunnen overnemen. De taal speelt daarmee dezelfde rol als het Latijn tijdens en na de Romeinse kolonisatie van Gallië en andere Europese delen van het voormalige Romeinse Rijk. In veel Afrikaanse landen is het Frans de enige officiële taal.

Het Frans wordt in vijfenveertig landen en gebieden gesproken. In minimaal zes hiervan (Frankrijk, Frans-Polynesië, Monaco, Nieuw-Caledonië, Quebec en Saint-Pierre en Miquelon) is het de meest gesproken taal. Daarnaast is het een belangrijke immigrantentaal in elf andere landen.

Het Frans heeft in Maastricht eeuwenlang (tot in de 18e eeuw) een belangrijke plaats ingenomen in het bestuurlijke en hoge burgerlijk leven.[5][6] In het lokale Maastrichtse dialect zijn nog Franse invloeden te herkennen, onder meer in de woordenschat.

Internationaal

Ondanks de sterke opkomst van het Engels vanaf de 20e eeuw, is ook het Frans tot op heden een belangrijke taal in het diplomatieke verkeer. Tot in de eerste helft van de 20e eeuw was het de belangrijkste internationale taal. Zo schreef de Nederlandse natuurkundige Hendrik Lorentz nogal wat Franstalige publicaties en gebruikt men nog steeds Franse termen in de posterijen. De taal is nog altijd een van de officiële talen van de Verenigde Naties. Ook in de Europese Unie speelt het een belangrijke rol, al gaat die relatief achteruit door de uitbreiding van de Unie. In 2012 was het Frans de vierde meest gesproken taal binnen de EU.[7]Als taal voor wetenschappelijke publicaties van transnationaal belang is het Frans vrijwel geheel verdrongen door het Engels.

Taaldag van de Verenigde Naties

De officiële taaldag van de Verenigde Naties voor het Frans wordt wereldwijd gevierd op 20 maart.[8]

Verbreiding in Afrika

Geschiedenis

De oudste Franstalige geschriften dateren uit de 9e eeuw. Het oudste document in het Frans is de *Eed van Straatsburg*, die blijkbaar door het gewone volk begrepen moest worden. Vanaf de 12e eeuw kan van een literaire cultuur gesproken worden. De meeste Franse teksten tot aan de 14e eeuw zijn gesteld in zuidelijke dialecten, het Occitaans ofwel de Langue d'Oc. In het Edict van Villers-Cotterêts, dat in 1539 is opgesteld, werd het Frans als verplichte taal voor het bestuur ingesteld. Dit werkte in het voordeel van de Langue d'Oïl, de noordelijke variant van het Frans, want het noordelijke Parijs was toen al zo'n duizend jaar het nationale bestuurscentrum. In die tijd werd ook een begin gemaakt met het formaliseren van de grammatica en het samenstellen van woordenboeken.
In 1635 werd de Académie française opgericht. Daarmee werd het standaardiseren van de Franse taal een staatszaak. De bloeitijd voor het Frans was met name de 17e eeuw, met schrijvers als Corneille, Racine en Molière. In de 18e eeuw maakte het Latijn in wetenschappelijke publicaties steeds meer plaats voor het Frans, wat de helderheid en precisie van de taal zelf ten goede kwam.

Men deelt de historische ontwikkelingsfasen van het Frans als volgt in:

- *Oudfrans* (ongeveer tot de 13e eeuw);
- *Middelfrans* (tot de 16e eeuw)
- Nieuwfrans.

De moderne Franse spelling dateert, net als die van het Engels, grotendeels van het einde van de middeleeuwen; omdat de uitspraak sindsdien vrij verregaand is veranderd, is de schrifwijze tegenwoordig verre van fonetisch. Ze vertelt dan ook meer over de situatie in de middeleeuwen, toen alle eindletters nog werden uitgesproken (*filles* klonk dus zoals het geschreven werd), de *ai* en de *oi* nog wijde tweeklanken waren en de *ou* meer als *oow* klonk (evenals de Middelnederlandse *oe* in *boec*!).

Letters

In onderstaande tabel de letters, de namen van de letters en de uitspraak van de naam in IPA.

Hoofdletter	Kleine letter	Naam	IPA
A	a	a	a
B	b	bé	be
C	c	cé	se
D	d	dé	de
E	e	e	ə
F	f	èff	ɛf
G	g	gé	ʒe
H	h	hache	ɑʃ
I	i	i	i
J	j	ji	ʒi
K	k	ka	ka
L	l	èlle	ɛlə
M	m	èmme	ɛmə
N	n	ènne	ɛnə
O	o	o	o
P	p	pé	pe
Q	q	qu	qy
R	r	èrre	ɛʀə
S	s	èsse	ɛsə
T	t	té	te
U	u	u	y
V	v	vé	ve
W	w	double-v	dubləˈve
X	x	ixe	iks
Y	y	i-grec	iˈgrɛk
Z	z	zéde	zedə

Grammatica

Vervoegingen

Het Frans kent, zoals alle Romaanse talen, meer werkwoordstijden en persoonsvormen dan talen als het Nederlands, terwijl hulpwerkwoorden een minder belangrijke rol spelen. Er zijn zodoende per werkwoord veel meer individuele vormen. Ook zijn er vier verschillende families regelmatige werkwoorden (eindigend op *-er*, *-ir* met infix, *-ir* zonder infix en *-re*). Hieronder staan de vervoegingen van de belangrijke onregelmatige werkwoorden *être* 'zijn' en *avoir* 'hebben' voor vier tijden.

Infinitief	1e persoon	2e persoon	3e persoon	1e persoon	2e persoon	3e persoon
	tegenwoordige tijd (*présent*)					
être	je suis	tu es	il/elle/on est	nous sommes	vous êtes	ils/elles sont
avoir	j'ai	tu as	il/elle/on a	nous avons	vous avez	ils/elles ont
	imperfectief onvoltooid verleden tijd (*imparfait*)					
être	j'étais	tu étais	il/elle/on était	nous étions	vous étiez	ils/elles étaient
avoir	j'avais	tu avais	il/elle/on avait	nous avions	vous aviez	ils/elles avaient
	toekomende tijd (*futur*)					
être	je serai	tu seras	il/elle/on sera	nous serons	vous serez	ils/elles seront
avoir	j'aurai	tu auras	il/elle/on aura	nous aurons	vous aurez	ils/elles auront
	perfectief onvoltooid verleden tijd (*passé composé*)					
être	j'ai été	tu as été	il/elle/on a été	nous avons été	vous avez été	ils/elles ont été
avoir	j'ai eu	tu as eu	il/elle/on a eu	nous avons eu	vous avez eu	ils/elles ont eu

Woordvolgorde

De SVO-volgorde is de meest gebruikelijke volgorde in hoofd- en bijzinnen, maar de SOV-volgorde is verplicht wanneer de voorwerpsvormen van de persoonlijke voornaamwoorden worden gebruikt. Van begin tot eind van de zin met SOV-volgorde :

- Onderwerp
- Ontkenning deel I (*ne* ...)
- Voorwerpsvormen van persoonlijke voornaamwoorden
  - Algemeen of wederkerend voorwerp: *me* ‘mij/me’, *te* ‘jou’, *nous* ‘ons’, *vous* ‘jullie/je, u’ en *se* ‘zich’
  - Lijdend voorwerp: *le* ‘hem’, *la* ‘haar’, *les* ‘hen’
  - Meewerkend voorwerp: *lui* ‘hem, haar’, *leur* ‘hun’
- Bijwoordse voornaamwoorden: *y* en *en*
- Persoonsvorm (hulpwerkwoord)
- Ontkenning deel II (... *pas*, *rien*, *personne*, *jamais* enz.)
- Voltooid deelwoord
- Infinitief
- Niet-werkwoordelijke rest
  - Bijwoorden
  - Onderwerps- en objectscomplementen

Klemtoon

De klemtoon in een Frans woord ligt in de regel op de laatste lettergreep, behalve als het woord op een sjwa eindigt; dan ligt de klemtoon op de voorlaatste lettergreep.

Als onderwijsvak

In het Nederlands middelbaar onderwijs is Frans in de bovenbouw een keuzevak. In de onderbouw van havo en vwo wordt het op de meeste scholen echter wel verplicht gesteld. Afhankelijk van de school en het opleidingsniveau is er soms, naast het verplichte Engels, een tweede moderne vreemde taal verplicht. Dit kan, afhankelijk van de keuze van de school, Frans zijn. Van de zestiende tot de negentiende eeuw kende het Nederlandse onderwijs de Franse school, waar het Frans centraal stond.

In Vlaanderen is Frans op de lagere school altijd een verplicht vak in het vijfde en zesde leerjaar. Het staat de scholen vrij om al eerder met (initiatie)Frans te beginnen. Voor scholen in taalgrensgemeenten, faciliteitengemeenten en Vlaamse scholen in het Brussels gewest start de studie van het Frans minstens in het derde leerjaar. In het secundair onderwijs is het een verplicht vak, behalve in sommige richtingen van het beroepssecundair onderwijs.

Zie ook

- Alliance française
- Belgisch-Frans
- Cajun-Frans
- Franse taal in Nederland
- Frans met haar op
- Frans braille
- Lijst van Franse spreekwoorden
- Lijst van Franse woorden en uitdrukkingen in de Nederlandse taal
- Lijst van landen waar Frans een officiële taal is

Noten

1. Ethnologue (https://www.ethnologue.com/language/fra)
2. Ethnologue (http://www.ethnologue.com/language/fra)
3. Ethnologue (http://www.ethnologue.com/statistics/size)
4. ^ Bennion, Frands. "Modern Royal Assent Procedure at Westminster" (downloadable doc). New Law Journal. Retrieved on 18 November 2007.
5. M. C. A. Kessels-van der Heijde: Maastricht, Maestricht, Mestreech (http://historischhuis.nl/recensiebank/review/show/66). *De taalverhouding tussen Nederlands, Frans en Maastrichts in de negentiende eeuw.*
6. Zie ook Frans in Nederland
7. **(en)** EUROPEANS AND THEIR LANGUAGES REPORT (https://web.archive.org/web/20160106183351/http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf), juni 2012
8. *Langues officielles de l'ONU* (https://www.un.org/fr/sections/about-un/official-languages/index.html), Verenigde Naties

Externe links

- **(en)** Frans voor reizigers (http://www.languagetrav.com/french) - Uitspraak, woorden en zinnen, en links gerelateerd aan de Franse taal
- Kennis van het Frans in België, Nederland en de rest van de Europese Unie (http://statbel.fgov.be/studies/thesis_nl.asp?n=426)
- Académie française (http://www.academie-francaise.fr/) onder meer woordenboek (8e druk geheel, 9e druk nog incompleet)

Indo-Europese talen > kentum-talen > Italische, inclusief Romaanse talen >

Italische talen: Faliskisch · Latijn · Oskisch · Umbrisch · Zuid-Piceens

Romaanse talen: Aragonees · Aroemeens · Arpitaans · Asturisch (Leonees · Mirandees) · Catalaans · Corsicaans · Dalmatisch · Emiliaans · Frans · Friulisch · Galicisch · Gascons (Aranees) · Istriotisch · Istro-Roemeens · Italiaans · Ladinisch · Ladino · Ligurisch · Mozarabisch · Napolitaans · Normandisch · Occitaans · Oudfrans · Picardisch · Portugees · Reto-Romaans · Roemeens · Romagnools · Sardijns · Spaans · Venetiaans · Waals

Talen in Italië

Talen: Algherees · Arbëresh · Arpitaans · Duits · Emiliaans · Frans · Friulisch · Gallurese · Griko · Italiaans · Ladinisch · Ligurisch · Napolitaans · Ouddalmatisch · Piëmontees · Romagnools · Sardijns · Savoyaards · Sciliaans · Sloveens · Valdostaans · Venetiaans

 Zie de ***Franstalige uitgave*** van Wikipedia.